

Warszawa, 24.10.2018 r.

**Informacja dotycząca renowacji grobowca rodziny Starzeńskich i Ścibor-Rylskich
na Cmentarzu Stare Powązki w Warszawie, kw. 178a, rząd 2, m. 26, 27, 28, 29**

1. Do 27 lipca 2018 r. – Muzeum uzyskało oświadczenia właścicieli grobowca (w tym notarialne od gen. Ścibora-Rylskiego) upoważniające do przeprowadzenia renowacji grobowca.
2. 1 sierpnia 2018 r. – została zawarta umowa pomiędzy Muzeum a wykonawcą prac konserwatorskich i renowacyjnych – Tworzywo Konserwacja Dzieł Sztuki Kalina Marzec.
3. 3 sierpnia 2018 r. – zmarł gen. Zbigniew Ścibor-Rylski, 10 sierpnia 2018 r. – odbył się pogrzeb gen. Ścibor-Rylskiego.
4. 10 sierpnia 2018 r. – uzyskano zgodę Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na rozpoczęcie prac od dnia 27 sierpnia 2018 r. (decyzja nr W 2391/2018); zgodnie z prawem przez okres 2 tygodni po pochówku nie wolno podejmować żadnych prac.
5. Od 27 sierpnia 2018 r. – po załatwieniu spraw formalnych w Zarządzie Cmentarza Powązkowskiego - Muzeum przystąpiło do realizacji prac renowacyjnych:
 - 1) zostały wykute cementowe spoiny i niektóre uzupełnienia; okazało się, że spoiny maskowały lekkie odchylenie ścian bocznych grobowca od pionu;
 - 2) wykonano próby piaskowania na bocznych ścianach grobowca, płytach nakrywowych i frontowych płytach inskrypcyjnych oraz na kolumnach i tympanonie;
 - 3) wypiaskowano kolumny i tympanon, które następnie były doczyszczane ręcznie różnymi narzędziami ściernymi i dłutami;
 - 4) płyty inskrypcyjne pozostawiono do ręcznego szlifowania ze względu na zbyt miękki kamień użyty do ich wykonania, zbyt wrażliwy na piaskowanie; wątpliwości co do pierwotnego wyglądu ściany frontowej wzbudził nietechnologiczny sposób jej zamontowania – klejenie cienkich płyt na zaprawę bezpośrednio do ściany krypty;
 - 5) ściany grobowca po delikatnym piaskowaniu okazały się być w bardzo złym stanie, zwłaszcza ściana lewa - odłoniły się spękania płyty; usunięcie grubych nawarstwień odłoniło duże ubytki powierzchni pierwotnej kamienia; elementy konstrukcyjne cokołu nadają się do ponownego przekucia powierzchni celem odzyskania pierwotnego wyglądu – wyraźnych podziałów architektonicznych płyt oraz ich groszkowanej i szlakowanej faktury
 - 6) po usunięciu grubych czarnych nawarstwień odłoniły się kolejne, zielone – glony, które były spryskiwane preparatami biobójczymi;
 - 7) po przemieszczeniu tympanonu, podczas wykuwania cementów okazało się też, że płyta nakrywowa, która miała być klejona, wymaga całkowitej wymiany; tworzą ją obecnie fragmenty zupełnie przypadkowych kawałków kamienia, które zostały zalane z wierzchu cementem.
6. Podczas prac ujawniły się dalsze problemy dot. stanu grobowca, których nie uwzględniono w programie prac (fatalny stan płyty nakrywowej, odchylenie ścian bocznych, front nagrobka - płyty inskrypcyjne itd.); z tego względu opracowano skorygowany program prac renowacyjnych z uwzględnieniem przesunięcia terminu realizacji prac.
7. Muzeum przeprowadziło konsultacje z firmami kamieniarskimi dot. wykonania prac kamieniarskich; 22 października 2018 r. odbyło się ostatnie spotkanie z firmą kamieniarską, która ma podjąć się prac kamieniarskich przy nagrobku.
8. Z uwagi na ujawnione problemy dot. stanu grobowca program prac konserwatorskich i harmonogram prac został skorygowany w następujący sposób:
 - 1) po 5 listopada 2018 r. (okres Świąt Wszystkich Świętych) nagrobek zostanie zdemontowany i przewieziony do pracowni kamieniarskiej;
 - 2) podczas okresu zimowego zostaną wykonane następujące prace: wykonanie nowej płyty nakrywowej z piaskowca, przeszlifowanie ścian bocznych z odtworzeniem oryginalnej struktury (m.in. groszkowanie), wykonanie nowych płyt inskrypcyjnych i wykucie liter;

- 3) równolegle wykonawca (konserwator sztuki) będzie prowadził dalsze prace konserwatorskie przy renowacji kolumn, tympanonu oraz pozostałych detali grobowca w pracowni (gdzie zapewnione są odpowiednie warunki);
 - 4) wczesną wiosną 2019 r. (po ustąpieniu mrozu) nastąpi montaż ścian bocznych, płyty nakrywowej, tablic inskrypcyjnych oraz pozostałych elementów grobowca;
 - 5) na prośbę rodziny tablice inskrypcyjne zostaną uporządkowane w następujący sposób – tablica poświęcona rodzinie Starzeńskich po jednej stronie, rodzinie Ścibor-Rylskich - po drugiej stronie; na środku tablica „Grób rodziny Starzeńskich i Ścibor-Rylskich”;
 - 6) 1 lipca 2019 r. – planowany termin zakończenia renowacji grobowca.
9. W związku ze zmianą zakresu prac spowodowaną ujawnionym stanem grobowca zostanie ponownie złożony wniosek do Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wraz z korektą programu.